

Važnost negovanja čitalačkih navika djece rane i predškolske dobi

Zahatek, Karolina

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:114249>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-13**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ U PETRINJI

Karolina Zahatek

VAŽNOST NJEGOVANJA ČITALAČKIH NAVIKA
DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Petrinja, srpanj 2024.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ U PETRINJI

Karolina Zahatek

VAŽNOST NJEGOVANJA ČITALAČKIH NAVIKA
DJECE RANE I PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Mentor:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Petrinja, srpanj 2024.

Izjava o izvornosti **završnog rada**

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga

Nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

Karolina Zahatek

ZAHVALA

Ovom prilikom zahvaljujem svim profesorima koji su me tijekom ove tri godine studiranja poticali u radu i prenosili svoje znanje. Također, zahvale upućujem svojoj mentorici, izv. prof. dr. sc. Katarini Aladrović Slovaček, koja mi je svojim vrijednim savjetima i svojom strpljivošću uvelike pomogla pri završnome radu. Zahvaljujem i svojim kolegicama s fakulteta koje su svojom podrškom bile uz mene. Najveće hvala mome dečku, obitelji i prijateljima koji su mi bili moralna podrška tijekom studiranja. Veliko hvala svima!

SAŽETAK

Čitanje kao jezična djelatnost predstavlja složeni proces koji uključuje nekoliko međusobno povezanih komponenti: dekodiranje, razumijevanje, analiziranje i interpretiranje pisanog teksta.

Čitanje slikovnica i dječjih knjiga potiče razvoj pamćenja, govora, stvaralaštva i mašte. Tijekom zajedničkoga čitanja roditelja ili odgojitelja i djece, stvara se njihova međusobna povezanost. Na taj se način izgrađuju i čitalačke navike djece, koje su vrlo važne za djetetov daljnji razvoj.

U teorijskome dijelu ovoga rada govori se o tome što je čitanje, koje su faze usvajanja razumijevanja pročitanoa kao i o tome koje su tehnike usvajanja čitanja. Nadalje, govori se o važnosti njegovanja čitanja, kako izgleda okolina koja potiče dijete na čitanje te kako obitelj, društvo i predškolska ustanova mogu utjecati na njegovanje čitanja kod djeteta. Poseban se naglasak stavlja na interpretativno čitanje odgojitelja u predškolskoj ustanovi i kazivanje i čitanje bajki u predškolskoj ustanovi jer se smatra da je vrlo važna i odgojiteljska pismenost i kultura čitanja. Također, u teorijskome dijelu govori se o stvaranju čitalačkih navika kao i o tome što je prenatalno čitanje, rana pismenost i kako se stvaraju rituali čitanja i kutić čitanja.

U istraživačkome dijelu rada provedeno je istraživanje u kojemu je cilj istraživanja bio utvrditi čitalačke navike roditelja i njihove djece. Uzimajući u obzir dobivene rezultate ankete, skoro polovica anketiranih roditelja izjavila je da čita djeci svaki dan, dva su roditelja dopisala u anketu da djeci čitaju rijetko, a jedan je roditelj dodao da djetetu čita po njegovu interesu. Svi dobiveni podatci prikazani su kroz grafikone.

KLJUČNE RIJEČI: čitanje, stvaranja navika, rituali čitanja, dijete, djetetova okolina

ABSTRACT

Reading as a linguistic activity represents a complex process involving several interconnected components: decoding, comprehension, analysis, and interpretation of written text.

Reading picture books and children's books stimulates the development of memory, speech, creativity, and imagination. During shared reading sessions between parents or educators and children, a mutual connection is established. This helps build children's reading habits, which are crucial for their further development.

The theoretical part of this paper discusses what reading is, the stages of acquiring reading comprehension, and the techniques for acquiring reading skills. It further emphasizes the importance of fostering reading, the characteristics of an environment that encourages children to read, and how the family, society, and preschool institutions can influence the cultivation of reading habits in children. Special emphasis is placed on interpretative reading by educators in preschool settings and storytelling and reading fairy tales in preschool institutions, highlighting the significance of educators' literacy and reading culture. Additionally, the theoretical section addresses the formation of reading habits, the concept of prenatal reading, early literacy, and the creation of reading rituals and reading corners.

The research part of the paper involved a study aimed at determining the reading habits of parents and their children. According to the survey results, almost half of the surveyed parents reported reading to their children every day, two parents noted in the survey that they rarely read to their children, and one parent mentioned reading to the child based on the child's interest. All obtained data are presented through graphs.

KEY WORDS: reading, habit formation, reading rituals, child, child's environment

Sadržaj

1. UVOD.....	5
2. ČITANJE.....	6
2.1. Faze usvajanja razumijevanja pročitanoga i tehnike čitanja.....	7
3. VAŽNOST NJEGOVANJA ČITANJA.....	9
3.1. Poticajna okolina	9
3.1.1. Poticajna okolina - obitelj	9
3.1.2. Poticajna okolina – predškolska ustanova.....	10
3.1.2.1. Interpretativno čitanje i kazivanje priča u predškolskoj ustanovi.....	11
3.1.2.2. Kazivanje i čitanje bajki u predškolskoj ustanovi.....	13
3.1.3. Poticajna okolina – društvo	14
4. STVARANJE ČITALAČKIH NAVIKA	15
4.1. Prenatalno čitanje (Čitanje u trudnoći).....	15
4.2. Rana pismenost	16
4.3. Stvaranje rituala čitanja	17
4.4. Stvaranje kutića čitanja.....	18
4.4.1. Tehnika „Živa priča“ – prepričavanje pomoću modela.....	19
5. ISTRAŽIVANJE	22
5.1. Opis uzorka i instrumenta istraživanja	22
5.2. Ciljevi i problemi istraživanja.....	22
5.3. Rezultati istraživanja.....	23
6. ZAKLJUČAK.....	28
7. LITERATURA.....	29

1.UVOD

Djeca vole pregledavati slikovnice, vole kada im se nešto čita i vole razgovarati o njima. Djetetova okolina je prvenstveno obitelj, zatim odgojitelji i prijatelji iz vrtića. Pokazivanjem knjiga i slikovnica djetetu, dijete uočava prvo ilustracije, a kasnije počinje prepoznavati slova i riječi. Ukoliko dijete nije bilo u okruženju u kojem se pokazuju slikovnice i knjige za djecu, odgojno-obrazovna ustanova je prvo mjesto u kojoj se dijete susreće s knjigom. U predškolskim ustanovama kreće i intenzivniji razvoj djetetova govora, djelatnost slušanja, upoznavanja sa slikovnicama, slovima i pisanom riječi.

Upravo zbog toga sam odlučila pisati završni rad na ovu temu. Smatram da ću u budućnosti imati vrlo veliku odgovornost prilikom upoznavanja djeteta sa slikovnicama, slovima, pisanom riječi, obogaćivanjem rječnika djece i upoznavanja djeteta s predčitačkim i predpisačkim vještinama. Također, ako želimo biti podrška učenju djeteta važno je poznavati i razumjeti trenutnu razinu razvoja djeteta, stoga sam htjela istražiti koliko roditelji čitaju djeci, što im čitaju, kada im čitaju, posuđuju li knjige u knjižnici ili kupuju knjige.

Na temelju tih saznanja možemo se usavršavati i pratiti djecu u njihovom jezičnom razvoju i na ispravan način ih poticati i uvoditi u predčitačke vještine.

Slikovnice su moćan alat za poticanje jezičnog razvoja kod djece. Kvalitetne slikovnice koje obogaćuju djetetov rječnik, potiču maštu i kreativnost te razvijaju pamćenje, pružaju djeci temelje za uspješan jezični razvoj i cjeloživotnu ljubav prema čitanju.

2. ČITANJE

Čitanje je jedna od četiriju jezičnih djelatnosti. Uz slušanje, pisanje i govorenje je djelatnost koja nas razlikuje od drugih vrsta na Zemlji. Djelatnosti su međusobno usko povezane i zavisne vještine koje čine jednu cjelinu. Čitanje je sekundarna jezična djelatnost koja je temelj za usvajanje znanja, ne samo jezičnoga nego i znanja kojim se ovladava u svim ostalim predmetima (Aladrović Slovaček, 2019). Odgojitelji, učitelji i roditelji imaju tu mogućnost i odgovornost pružiti djeci okolinu s mnoštvom različitih poticaja koje čine jezične djelatnosti ugodnima i motivirajućima. Na taj način djeca postaju doživotni čitatelji, obožavatelji književnosti i istraživači koji žele uroniti u čarobni, novi svijet. Prema Pavličević-Franić (2005) proces čitanja složena je aktivnost primanja informacija u pisanome obliku koja ovisi o nekoliko sposobnosti i vještina što se postupno razvijaju. To znači da dijete, kako bi naučilo čitati, treba usvojiti predčitačke vještine. Predčitačke vještine su razvijanje govora, razvoj glasovne osjetljivosti, raščlamba riječi na glasove, usvajanje pisanih znakova (slova), prijenos govora u pisani tekst te prevođenje izgovorenih glasova u napisana slova i obrnuto (Pavličević-Franić, 2005). Autorica navodi i kako je čitanje fiziološka, komunikacijska, pedagoško-metodička, psihološka i umjetnička djelatnost. Fiziološka djelatnost odnosi se na biološke procese koji podrazumijevaju rad govornih organa i organ vida. Čitanje je komunikacijska djelatnost jer se na taj način može prenijeti neka poruka i mogu se saznati neke nove informacije. Pedagoško-metodička djelatnost koristi se u odgojno-obrazovnom procesu jer se kroz čitanje poučavaju i uče sadržaji. Čitanje je i psihološka djelatnost jer kao i drugi misaoni procesi, čitanje također započinje percepcijom i opažanjem, a zatim slijede složenije misaone aktivnosti, npr. analiza ili raščlamba, uopćavanje ili sinteza, usporedba ili komparacija, logičko zaključivanje i pamćenje (Pavličević-Franić, 2005). Umjetnička djelatnost je interpretativno čitanje jer čitač na umjetnički način izgovara tekst i pritom dodaje emociju. U podnaslovu knjige „Što danas psihologija zna o procesu čitanja“ u knjizi „Kad kraljevna piše kraljeviću“ autorice Mire Čudine-Obradović (2004) prikazan je model ruskih babuški. Model objašnjava da je čitanje rezultat istodobnog odvijanja pet paralelnih procesa. Niti jedan proces se ne može odvijati bez ostalih procesa te su međusobno povezani. Autorica navodi da je prepoznavanje (dešifriranje) riječi u srži cijeloga procesa, ono je najmanja babuška u središtu svih ostalih, a samo za sebe ne daje rezultat jer su za njegovo pravilno odvijanje potrebni širi, njemu nadređeni procesi. Također, navodi da se procesi odvijaju od širih prema užima te šira razina prosljeđuje obavijesti nižoj. Po ovome modelu možemo zaključiti da je čitanje zaista kompleksan proces kojega je jako važno pravovremeno naučiti.

2.1. Faze usvajanja razumijevanja pročitanoa i tehnike čitanja

Faze usvajanja razumijevanja pročitanoa podrazumijevaju razvojne faze koje obuhvaćaju razvoj govora, razumijevanje sadržaja priče, razumijevanje prenošenja govora u pismo i razumijevanje dogovorenih pisanih običaja. Dijete neće moći ni razumjeti ni usvojiti tehniku čitanja ako od najranijega djetinjstva nije razvilo preduvjete za razumijevanje samog teksta, a to su razumijevanje riječi i rečenice, razumijevanje sadržaja priče, razumijevanje prenošenja govora u pismo, poznavanje dogovorenih oblika pisma, razumijevanje smisla pisanog prenošenja poruke (Čudina-Obradović, 2003). Svi navedeni preduvjeti i oblici razumijevanja se uče od u ranoj dobi, tj. prije škole.

U razdoblju između četvrte i pete godine razvoja osvješčuje se pojam o pismu i dijete u ovoj dobi shvaća različitost među slovima, svjesno je pravila pisanja, kao što je pisanje s lijeva na desno u odozgo prema dolje te razumije osnovne interpunkcijske znakove, usvaja rječnik, karakteristike rječnika i širi svoj vokabular (Varga, 2020). To je vrlo važno za zajedničko, a potom samostalno čitanje slikovnice i knjige jer pomaže djetetu u razumijevanju dogovorenih pisanih običaja. Dijete shvaća da njegov čitatelj kreće svoje čitanje slijeva nadesno i odozgo prema dolje. Često su prva slova uvećana i tamnije napisana, a rečenica završava točkom, upitnikom ili uskličnikom. Pojam tiska naziv je koji zvuči prilično tehnički, a opisuje u kolikoj mjeri dijete razumije što je to knjiga i kako se njome služiti, kako je knjiga organizirana i sastavljena, kako tisak izgleda te uključuje uočavanje razlike između tiska i slika, prepoznavanje prednje i stražnje strane knjige, djetetovu sposobnost da pokaže vrh stranice i uočavanje činjenice da čitamo slijeva nadesno (Likierman i Muter, 2005).

Postoje četiri faze usvajanja tehnike čitanja. To su faza cjelovitog prepoznavanja, faza početne glasovne raščlambe, faza prevođenja slova u glas (primjena abecednog načela) i faza složenog prevođenja grafičkih u glasovne jedinice (Čudina-Obradović, 2003). Dok listaju slikovnice, djeca razvijaju sve razine fonološke svjesnosti, od sposobnosti prepoznavanja izgovorene riječi kao niza glasova do sposobnosti upravljanja glasovima od kojih se sastoji riječ i razumijevanja između slova i glasova (Moomaw i Hieronymus, 2008).

Pri usvajanju tehnike čitanja, dijete mora razumjeti korespondenciju između riječi i njezina značenja. Poznavanje slova odnosi se na lakoću kojom dijete uči i imenuje pojedina slova abecede, od „a“ do „ž“ (Likierman i Muter, 2005). Iz navedenoga možemo zaključiti da dijete određenom glasu (fonemu) pridružuje odgovarajuće slovo, simbol (grafem) i na taj način može dalje spajati više fonema ili napisanih grafema u slogove i tako složiti cijelu riječ.

Nakon djetetova uočavanja korespondencije između riječi i značenja, počinje uočavati slova, tj. glasove koji čine riječ. Možemo primijetiti je li dijete razvilo predčitačke vještine prema tome ako prepoznaje s kojim glasom započinje i završava riječ, rastavlja riječ na glasove, može prepoznati gdje se nalazi zadani glas u riječi, može rastaviti kraće riječi na glasove, imenuje te prepoznaje slova i brojke (Trglačnik, 2019).

Faza primjene abecednog načela je najteža i najvažnija. Suvremena istraživanja pokazuju da se potpuni razvoj glasovne osjetljivosti događa upravo kad dijete počne primjenjivati abecedno načelo, tj. povezivati glas s određenim pisanim znakom – slovom (Pitanti, 2024). Dijete prepoznaje slovo i izgovara ga u njegov glas. Kada je dijete fonološki svjesno do te mjere da može riječ rastaviti na glasove i kad poznaje većinu slova, onda je spremno za usvajanje abecednog načela (Likierman i Muter, 2005). U hrvatskom je jeziku veliko slaganje između pisanoga znaka (grafema) i izgovorenoga glasa (fonema), za razliku od mnogih jezika u kojima isti grafem daje različite foneme (Čudina-Obradović, 2003). Djeca koja ne mogu svladati ovu fazu imaju teškoće tijekom čitanja u školi, ali i kasnije u životu. Djeca se obično uhvate u koštac s abecednim načelom tijekom prvog razreda, a to predstavlja osnovu za kasnije savladavanje svih vještina pismenog izražavanja (Likierman i Muter, 2005).

Dijete ili odrasli čitatelj u ovoj fazi služi se ortografskom strategijom u kojoj čitatelj više ne raščlanjuje riječ na njezine osnovne elemente odnosno grafeme nego primjećuje već njemu poznate pravopisne cjeline (Stanić, 2021). Dakle, to znači da čitač čita brzo, vješto i cjelovito i sposoban je za brzu primjenu abecednog načela kada naiđe na nepoznate cjeline. Dijete pokazuje interes za pisanu riječ u kontekstu čitanja te pisanje slova i brojki, koristi sve vrste rečenica kao i odrasli i usvojilo je gramatička pravila, čak i iznimke, iako još uvijek više od odraslih griješi u padežima, broju, kao i u nekim drugim gramatičkim pravilima (Kosalec, 2023).

3. VAŽNOST NJEGOVANJA ČITANJA

Nakon što dijete u ranoj dobi stekne naviku uzimanja i listanja slikovnice, gledanje i imenovanje fotografija, a u kasnijoj dobi i samostalno pričanje priča, važnost se daje njegovanju procesa čitanja. Kada dijete samostalno uzima slikovnice i knjige i želi da je s njim pročitamo, to je već pokazatelj da je na dobrom putu stvaranja navike čitanja. Iako je moderna tehnologija prisutna u svim sferama dječjeg obrazovanja, ne treba zanemariti činjenicu da čitanje ima značajnu ulogu u budućem razvoju i učenju djece, kako kognitivnom tako i emocionalnom (Stanić, 2021).

3.1. Poticajna okolina

Prema Blažević i Štanger-Velički (1999) pjesme i priče su kao svjetiljke za dječju dušu. Djeca konstantno zahtijevaju taj sjaj i žude za novim sadržajima. U poticajnoj okolini dijete rane i predškolske dobi čitanje će prihvatiti kao izvor vedrog, sigurnog, ugodnog i toplog osjećaja povezanosti (Hadaš, 2016). Od svake pjesme ili priče može nastati jedno malo čudo i riječi mogu živjeti dugo i mogu se pretvoriti u nešto posve novo. Smatra se da je u životu čovjeka period djetinjstva najljepše i najbezbržiije. Dakle, sva zanimanja koja u svome radu imaju susrete s djecom i s njima rade trebali bi im osigurati poticajno okruženje. Takvo je okruženje ugodno i motivirajuće i u takvu okolinu se djeca rado vraćaju i u njoj sa zadovoljstvom borave. Dakako, poticajno okruženje treba imati i određenu razinu izazova za djecu kako bi mogla svakim danom sve više napredovati i spoznavati nove stvari. Dijete mora biti okruženo odraslima koji pišu, čitaju i pismeno saobraćaju s ostalima te biti uključeno u aktivnosti pisanja koje su mu razumljive, imaju jasan cilj, zanimljive su i zabavne te pobuđuju u djetetu želju za vlastitim pisanim jednostavnim, pa sve složenijim izražavanjem tj. obavještavanjem (Velički, 2013).

3.1.1. Poticajna okolina - obitelj

Djetetu su roditelji prve osobe koje upoznaje, koje vidi i s kojima živi. Obitelj je najbliže i najprirodnije okruženje djeteta i zato ima najveću ulogu u procesu dječjeg razvoja, uključujući i razvoj govora (Posokhova, 1999). Obrasci ponašanja, navike, rituali, međusobni odnosi,

načini rješavanja konflikta u i izvan kuće te doticaj i poznavanje prirode samo su neke od razvojnih karakteristika kojima je dijete okruženo. Dijete ih prvotno imitira, zatim ih uči i naposljetku ih živi. Roditelji koji pričaju sa svojom djecom od samoga rođenja utječu na razvoj auditivne osjetljivosti što je povezano s razvojem govora te kasnije čitanja (Varga, 2020). Prema Velički (2013) kvalitetna okolina koja će biti poticajna za djetetov budući čitalački razvoj je aktivno bavljenje djetetom od rođenja do prve, a vjerojatno i treće godine jer su to najpresudnije godine za djetetov daljnji razvoj. Autorica objašnjava da ako roditelj čita mirnim i ugodnim glasom obgrlivši dijete – dijete će osjećati snažnu ugodu zajedničke aktivnosti koju neće željeti prekinuti; suprotno tome; ako dijete osjeća žurbu i napetost roditelja, čitanje kao obavljanje dužnosti – neće uživati i nastojat će prekinuti čitanje. Dakako, roditelji mogu biti uzor djetetu i svakodnevno mu pokazivati kako dobivaju korisne, zanimljive ili smiješne informacije iz knjiga i novina. Važno je djetetu govoriti o svemu što roditelj, odnosno odrasla osoba radi, o onome što dijete može vidjeti ili o onome što će roditelj s djetetom raditi (Pitanti, 2024). Također, dijete može biti uključeno u roditeljske razgovore o dobivenoj informaciji kako bi dobilo dojam da se informacije mogu dobiti iz knjige. To će ga potaknuti na zaključak da i ono samo može dobiti željenu informaciju iz knjiga, slikovnica, enciklopedija ili dječjih časopisa. Štoviše, potrebno je djetetu omogućiti vlastiti centar čitanja i pisanja. Autorica Čudina-Obradović (2003) objašnjava da u tom prostoru treba biti mala polica ili kutija sa slikovnicama i knjigama, jastuk ili udobna niska stolica, stolić za pisanje s praznim papirima, olovkama, škarice za rezanje papira, ljepilo, kutija sa starim novinama za izrezivanje, starim časopisima, kutija s praznim karticama, papir za pisanje pisma i kuverte. Kako se dijete razvija, tako je potrebno mijenjati i bogatiti prostor i potaknuti dijete da samostalno uređuje svoj centar čitanja i pisanja. Knjižnica u susjedstvu bi trebala biti blisko mjesto za dijete. To je mjesto kamo ga roditelji vode sa sobom i ostavljaju dijete da prelistava knjige u dječjem odjelu dok oni sebi izabiru knjige za čitanje, a kada dijete zaželi ponijeti neku od slikovnica sa sobom, roditelj će mu ponuditi da ga upiše u knjižnicu (Čudina-Obradović, 2003).

3.1.2. Poticajna okolina – predškolska ustanova

Osim u roditeljskom domu, čitalačko ozračje mora biti omogućeno i u vrtiću. Ono se često naziva kutić čitanja ili centar početnoga čitanja i pisanja. Često se nalazi u blizini velikoga saga za okupljanje na kojem odgojitelji svakodnevno čitaju priče i komuniciraju s djecom (Krstić,

2017). U njemu se nalaze police s mnoštvom priča i slikovnica, enciklopedija, edukacijskih časopisa, rječnika i stripova, plakati sa slovima koji su često ilustrirani prema početnome glasu. Okruženje bogato različitim pisanim materijalima potiče djecu na istraživanje pisanog jezika tijekom dana, za vrijeme mnogih aktivnosti kojima se bave (Moomaw i Hieronymus 2008). Bitno je omogućiti dovoljan broj knjiga za svu djecu. Knjige bi trebale biti različite po tematici, boji, obliku i veličini. Sav materijal za „čitanje“ treba biti smješten na niskim policama koje su visinom prilagođene djeci. Važno je da je naslovnica okrenuta tako da je djeca mogu vidjeti i lakše odabrati željeni sadržaj (Lozančić, 2019). Dakako, vrlo je važno da su materijali uvijek lijepo posloženi i da ih nema previše kako ne bi došlo do odbojnosti i prezasićenja. Autorice Moomaw i Hieronymus (2008) navode popis vrsta aktivnosti koje promiču čitanje u različitim prilikama, a to su: kartice s imenima na ploči, velike slikovnice, interaktivne tabele, pločice s imenom, oglasne ploče, banke riječi, dokumentacija o projektima, tisak iz okoline, diktati, manipulativne igre, grupne igre i promjenjive pjesmice. Djeca mogu samostalno i uz pomoć odgojitelja izraditi slikovnice, svitak-priče, tuljac-priče i kutijice uspomena. S vremena na vrijeme korisno je potaknuti djecu na zajedničko izrađivanje zajedničke knjige koja će biti uvijek dostupna. Prema Velički (2013) za povoljan razvoj najvažnija je okolina koja je sigurna i daje djetetu velike mogućnosti istraživanja, no najvažniji dio poticajne okoline bit će ljudi – ljudi koji dijete vole, grle ga i ljuljaju, glade i masiraju, pjevaju mu, pričaju i čitaju slikovnice i priče. Odgojitelj bi se trebao odnositi prema knjigama s poštovanjem, češće ulaziti u centar početnog čitanja i pisanja i na prirodan način poticati djecu na listanje slikovnica i knjiga razgovarajući o njima. Odgojitelji su djeci uzor tako da je velika vjerojatnost da će u takvoj ugodnoj atmosferi djeca samostalno početi uzimati materijale iz centra početnog čitanja i pisanja i često veselo boraviti u njemu.

3.1.2.1. Interpretativno čitanje i kazivanje priča u predškolskoj ustanovi

Pojam govorne interpretacije umjetničkoga proznoga teksta u lingvodidaktičkoj se i pedagoškoj literaturi naziva interpretativnim čitanjem (Pavličević-Franić, 2005). Autor Novaković (1980) definira interpretativno čitanje kao vrstu čitanja naglas tijekom kojega čitatelj književnoumjetnički tekst prenosi slušatelju na način da se njegovo govorno ostvarenje približava umjetničkom načinu govorenja. Govorne vrednote koje krasi interpretativno čitanje

su timbar, stanka, mimika, intenzitet, tempo, intonacija i gesta. Vrednote govorenoga jezika čine interpretativno čitanje razumljivijim i zanimljivijim jer djeca instinktivno primaju i prepoznaju značenje riječi. Autorica Velički (2013) objašnjava da se tekst čita cjelovito i kontinuirano, za čitanje teksta ne daju se nikakve dopunske obavijesti, čitač stoji pred djecom „držeci ih na oku“ i povremenim pogledom prati njihovo reagiranje, izbjegavaju se šetnja prostorom, neprimjerena intonacija i neprimjereno gestikuliranje, tekst čita pripremljeni čitač, a bez temeljite pripreme tekst se ne može čitati interpretativno. Nadalje, svako interpretativno čitanje i recitiranje iziskuje dobru i kvalitetnu pripremu kako bi odgojitelj bio samouvjeren, jasan i ono najvažnije, kako bi bio što zanimljiviji slušateljima. Nakon interpretativnog čitanja postavljaju se poticajna pitanja, npr. kako su se osjećali za vrijeme priče, jesu li možda doživjeli slične situacije, kako im se sviđaju likovi i sl. Posebice je važno potaknuti djecu na razmjenu vlastitih iskustava i pomoći im da svoja prethodna iskustva spoje s novim iskustvima.

Solar (2005) priču definira kao samostalnu književnu vrstu usmenog i pismenog oblika, ali i kao element strukture pripovjednog djela. Priče su kratke, a njihova radnja i likovi su jednostavni. Likovi u dječjoj priči najčešće su djeca, a mogu biti i životinje, biljke, predmeti i mitska bića koji imaju ljudske osobine; govor, položaj tijela, ponašanje, razmišljanje, donošenje odluka, itd (Samardžija, 2023). Dakako, s dobi djeteta se broj likova povećava i radnja se proširuje. Priče su predvidljive i imaju svoj ritam i strukturu koji daju djeci stabilnost i sigurnost. Na taj ih je način lakše upamtiti i brže će ih djeca naučiti samostalno prepričati, što i je krajnji cilj pričanja priče. Od velike je važnosti da priča sadrži moralnu poruku i vrijednosti koje su lako uočljive iz priče. Zaključak autorice Velički (2013) je da su priče povratak izgubljenim ljepotama govorenoga izražavanja i govoru samom te da je pričanje priča dragocjeno sredstvo i pomoć u povratku izgubljenim ljepotama govorenoga izražavanja i govoru samom. To je posebno važno zbog sve manjeg razgovaranja s djecom u današnje vrijeme, a zbog toga dolazi i do sve većih problema u usvajanju govora kod djece. Priprema za pričanje priča je vrlo važna kao i kod interpretativnog čitanja. Međutim, za razliku od interpretativnog čitanja, priču je potrebno prije kazivanja obraditi i raščlaniti na manje dijelove. Tijekom biranja predloška priče, odabire se priča koja i kazivatelja/odgojitelja oduševljava, jer će se na taj način dobiti dojam lakoće, jasnoće i dobrog poznavanja priče. Štoviše, odgojitelj će s oduševljenjem ispričati priču i prenijeti dobru atmosferu i na djecu. Poželjno je stvoriti ponavljajuće formule, tj. iste rečenice ili sintagme koje će djeca zajedno s odgojiteljem ponavljati. Na kraju ostvaruje glavni cilj, a to je da u djeci pobudi radost pričanja priče, da stvori ljubav za knjige, da djeca usvoje poruku priče, a time šire i svoje znanje. Ipak je na kraju knjiga

temelj od kojega sve kreće. Zato je pripovjedač važna osoba koja otvara velika vrata kojima se ulazi u čarobni svijet priče i koja djecu diže na višu stepenicu u njihovom životu (Samardžija, 2023).

3.1.2.2. Kazivanje i čitanje bajki u predškolskoj ustanovi

Prema Pintarić (2008), bajka je jednostavna prozna vrsta prepoznatljiva po čudesnim pretvaranjima, jedinstvenom zbiljskom i nadnaravnom svijetu, ponavljanju radnje, prepoznatljivim likovima, sukobu dobra i zla, nagradi i kazni, postavljanju uvjeta i kušnji, odgađanju nagrade te čarobnim predmetima i čudnim pretvaranjima. U određenju bajke pojam čudesno, čarobno ili nadnaravno govori o njezinoj posebnosti i ljepoti među pričama, te je mnogi nazivaju kraljicom priče (Hocenski, 2013). Bajke većinom imaju slične obrasce - često počinju s „Jednom davno...“, uključuju fantastična zbivanja, magiju i događaje koji se u stvarnosti ne bi mogli dogoditi, imaju jasno definirane dobre i loše likove ili kralja, kraljicu, zgodnog princa ili prekrasnu princezu. Sretan je završetak čest u bajkama, a zločestoga lika sustiže zaslužena kazna. Djevojčice će najčešće izabrati bajke u kojima se spominju kraljevine i princeze i koje se spremaju za bal sa svojim izabranicima, a dječaci će izabrati bajke u kojima glavni junaci spašavaju princeze i kraljevine i koji se bore sa razbojnicima da spase svoje kraljevstvo (Graša, 2016). Dijete na taj način zadovoljava potrebu za ispunjenjem pravde. Najvažnije je stalno naglašavati snagu dobra i sigurnu pobjedu nad zlim snagama, kao i snagu roditelja i samog djeteta koji zajednički mogu otjerati i prestrašiti sve zle vještice na svijetu (Velički, 2013). Također, bajke su često predvidive i mogu donijeti djetetu katarzu, što je važno za osjećaj vladanja situacijom i učenje da se strpljivošću, hrabrošću, upornošću i dobrotom mogu riješiti strahovi i problemi u stvarnom životu. Važno je staviti pažnju na odabir bajke jer neke bajke nisu primjerene za djecu mlađe dobi, dok bi neke bajke starijoj djeci mogle biti dosadne. Nadalje, važno je da roditelji i odgojitelji odaberu bajke koje dijete želi slušati ili čitati jer je ipak najvažnije djetetovo mišljenje. Slično kao i kod priča, preporučuje se stvoriti ritual čitanja bajki i osigurati vedru i ugodnu atmosferu tijekom čitanja. Dijete će se lakše koncentrirati na čitanje bajki ako sjedi u krilu i promatra knjigu, riječi, slova, slike i ako lista stranice (Graša, 2016). Stvara se dubok i blizak odnos djeteta s osobom koja im čita bajke. Najčešće se djeci čita prije spavanja, ali im se može čitati i uključiti ih u čitanje u različitim situacijama. Primjerice, odlazak zubaru ili liječniku također može biti upotpunjen listanjem i čitanjem knjiga. Na taj se način djetetu skreće pažnja na nešto lijepo i ugodno, kako bi uspješno

prevladao i suočio se sa strahom. Djeca uz postavljanje pitanja upoznaju svijet te na taj način potiču razvoj govora, bogaćenje rječnika, pamćenja i zaključivanja, potiču razvoj suosjećanja i potrebe da pomognu drugima i bogate svoju maštu (Graša, 2016)..

3.1.3. Poticajna okolina – društvo

Još od najmlađe dobi djeca su okružena drugom djecom, koja su najčešće u približnoj dobi kao i oni. Do otprilike druge godine dijete kratko ulazi u interakciju s drugom djecom. Često su u rivalstvu zbog igračaka, željenog mjesta pa tako i zbog slikovnica i knjiga. Češće interakcije djece nastavljaju se do otprilike četvrte godine kada dijete postaje pristupačnije za suradnju, radije je u društvu s vršnjacima i stvara prijateljstva. S polaskom u školu, krug prijatelja dijete stvara po kriteriju blizine stanovanja ili pohađanja iste škole. Upravo tijekom toga perioda postoji mogućnost utjecanja čitanja jednih na druge jer im postaje važno što će njihovi prijatelji reći i misliti o njima. Čitateljska pismenost ključna je vještina koja nam omogućuje integraciju u okolinu, osobno usavršavanje i razvoj, a ujedno predstavlja i temelj za razvoj ostalih vještina pismenosti. (Ražman i Vatovec Strunjan, 2023). Škola kao odgojno-obrazovna ustanova nakon vrtića nastavlja poticati djecu na učenje vještina čitanja i pisanja. Školska je knjižnica slična centru početnog čitanja i pisanja u puno većem izdanju. Sadrži časopise, edukativne knjige, slikovnice, priče, bajke, basne, atlase, enciklopedije, rječnike, stripove. Ona predstavlja mjesto gdje učenici mogu provoditi svoje slobodno vrijeme, mjesto gdje se učenici mogu okupiti, ali je i edukativno mjesto koje pruža informacije i spoznaje koje doprinose uspješnom sudjelovanju u današnjem društvu koje je zasnovano na informacijama i znanju (Stanić, 2021). Iz toga proizlazi i zadovoljenje triju temeljnih dječjih prava a to su: pravo na informacije, pravo na obrazovanje te pravo na igru i stvaralaštvo (Vitić, 2012). Mi kao pojedinci koji činimo dječju okolinu uvijek možemo djeci pokloniti knjigu, bajku, slikovnicu, strip ili nešto drugo. Također, možemo svojim primjerom i radom potaknuti djecu na kulturu čitanja. Dakako, postoje mnoge kampanje, projekti i događaji koji imaju za cilj poticanje čitanja kako u knjižnicama, tako i u drugim prostorijama i na drugim mjestima. "Čitaj mi!" prva je nacionalna kampanja za promicanje čitanja naglas djeci od rođenja. Pokrenuta je povodom Europske godine čitanja naglas (2013.), a odvijala se pod pokroviteljstvom Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. Cilj kampanje je poticati roditelje i druge odrasle da s čitanjem naglas djetetu započnu već od njegova rođenja kako bi čitanje postalo dijelom svakodnevnog ugodnog druženja roditelja i djece, te kako bi se stvorila posebna emocionalna veza između djeteta i

odrasle osobe koja mu čita. Podjednako važan cilj jest poticati roditelje da s najmlađom djecom što prije počnu dolaziti u lokalnu narodnu knjižnicu. Preuzeto s <https://www.citajmi.info/kampanja/>.

4. STVARANJE ČITALAČKIH NAVIKA

Peti-Stantić (2019) govori da je čitanje jedinstvena ljudska sposobnost kojom je naša vrsta nadišla vlastite biološke predispozicije oblikujući svoju civilizaciju i kulturu utemeljenu na vrijednosti na pismenosti. Nadalje, autorica Peti-Stantić (2019) navodi da postaje jasno koliko je vještina čitanja važna za razvoj ljudskoga roda i da ne treba zanemariti činjenicu da je čitanje, unatoč tomu što danas živimo u uvelike pismenom svijetu, iznimno složen i zahtjevan kognitivni proces koji traži aktiviranje i koordinaciju brojnih sposobnosti i znanja. Nakladnici se u Hrvatskoj, u posljednje vrijeme, sve više okreću upravo elektroničkim oblicima knjige jer se i čitalačke navike ponešto mijenjaju, a i samim nakladnicima omogućuju određene prednosti, no ako je suditi prema navikama čitatelja, prednost je još uvijek dana klasičnoj knjizi (Živković, 2016). Čitanje djeci od najranije dobi važno je jer dijete uz pomoć odrasle osobe (roditelja, odgojitelja) postupno razvija jezične i govorne vještine koje su preduvjet za uspješno čitanje i stjecanje čitalačkih navika (Vitić, 2012). Eksperimentalno je dokazano da djeca kojima su roditelji često čitali između prve i treće godine i koji su s njima često razgovarali o pročitanim, u dobi od sedam godina bolje razumiju pročitani tekst od djece koja su rijetko čitala sa svojim roditeljima (Zubak, 2021). Upravo iz navedenih razloga neophodno je djetetu stvoriti naviku čitanja i omogućiti kvalitetne temelje u ranoj pismenosti.

4.1. Prenatalno čitanje (Čitanje u trudnoći)

Još dok je u majčinu truhu, slušanje glasa odraslog čovjeka razvija djetetovu slušnu osjetljivost na glasove i govor, što je vrlo važna predčitalačka vještina. Prema Čudini-Obradović (2014) unutarnji čimbenici uključuju urođene karakteristike živčanoga sustava i genske predispozicije, dok vanjski čimbenici uključuju vanjske podražaje u prenatalnom razdoblju, socijalno, materijalno i kulturno okruženje, načine podučavanja i odgoja i vršnjački odnosi. Čitanje

tijekom trudnoće može imati pozitivan utjecaj na razvoj djetetova mozga. Aktivnim pričanjem priča, majka svojem djetetu omogućuje stanje smirenosti i koncentriranosti na njezin glas koji priča priču i gradi emocionalnu vezu između djeteta i majke (Varga, 2020). Kada majka čita naglas ili čak samo čita u tišini, beba u maternici može čuti ritmički zvuk njezinog glasa i prepoznati ga nakon rođenja. Dokazano je mnogim istraživanjima kako djeca u starosti od šest mjeseci u majčinoj utrobi mogu pažljivo slušati vanjske podražaje i razaznati govori li im majka ili neka druga osoba (Varga, 2020). Ova vrsta stimulacije može potaknuti razvoj sluha i jezične sposobnosti djeteta već od ranog doba. Prenatalnom stimulacijom, kao što je čitanje priča, slikovnica, bajki, basni, pjesama ili neke druge kvalitetne literature, pozitivno utječemo na rast i razvoj djeteta (Varga, 2020).

4.2. Rana pismenost

Svakodnevnim čitanjem dijete se uči pravilima čitanja, stvaraju se predčitalačke vještine i navike djeteta koje mu omogućuju upoznavanje i privikavanje na pisanu riječ bez nužnosti da zna čitati i pisati, otvara se put ranoj pismenosti (Radonić i Stričević, 2009.)

Opismenjavanje je proces učenja čitanja i pisanja, kao i razvoj jezičnih vještina. Ovaj proces obično započinje u ranom djetinjstvu i nastavlja se kroz školovanje i cjeloživotno učenje. Ranu pismenost čine vještine, znanja i stavovi važni za ovladavanje čitanjem tijekom poučavanja tih vještina, a među tim vještinama i znanjima posebno se ističe slijedećih šest: fonološka svjesnost, rječnik, pripovijedanje, interes za tisak, koncept tiska i imenovanje slova (Kuvač Kraljević, 2015). Prema Čudina-Obradović (2003) faza rane pismenosti može se podijeliti na predčitalačko i čitalačko razdoblje, a u predčitalačkom razdoblju svijest i osjetljivost za pisani jezik može se zamijetiti između dvije i pol i tri godine.

Djeca u drugoj i trećoj godini počinju prepoznavati da netko čita ili piše i razumije da iz pisanoga teksta proizlazi poruka. To je ujedno i djetetov prvi pojam o pismu u kojemu ono shvaća funkciju i svrhu pisanoga teksta. U razvoju svjesnosti o pisanom tekstu vrlo je važna izloženost pisanom tekstu u djetetovoj okoline jer ona vodi k osvještavanju da neki arbitrarni simbol može označavati stvarni predmet: djeca već vrlo rano prepoznaju logotipe omiljenih emisija, hrane koju vole jesti ili igračke s kojima se vole igrati (Kuvač Kraljević, 2015).

U četvrtoj i petoj godini života djeca postaju svjesna pojmova o tehničkim i dogovornim karakteristikama pisma, odnosno primjećuju razlike u slovima, razumiju interpunkciju i svjesna su pravila o smjeru čitanja i pisanja s lijeva na desno, odozgo prema dolje, te usvajaju pojmove vezane uz pismo (slovo, riječ, točka). (Trgovčić, 2020).

Hrvatski jezik pripada u skupinu transparentnih jezika (jezik s plitkom ortografijom) kod kojih je omjer grafem-fonem 1:1, odnosno jedan grafem predstavlja jedan fonem (Kuvač Kraljević, 2015). Tijekom šeste i sedme, a kod neke djece i ranije, dolazi do spoznaje korespondencije između glasa i slova (Čudina-Obradović, 2003). Tom spoznajom dijete poboljšava predčitačku vještinu raščlambe riječi na glasove. Također, šestogodišnjaci i sedmogodišnjaci spremni su za svrstavanje riječi prema početnom i završnom glasu.

Čitalačko razdoblje obilježavaju čitalačke vještine koje se odnose na brzo i lako prevođenje glasova u slova i slova u glasove (razvijena fonološka svjesnost), pri čemu je pozornost usmjerena na cjelinu riječi i rečenica, a ne samo na pojedino slovo ili na emocionalni naboj teksta (Obradović, 2021). Čudina-Obradović (2003) navodi da između sedme i osme godine, najčešće neposredno prije početka škole, dijete uočava kako izgledaju grafičke zamjene za svaki glas, tj. slova te uči šifriranje i dešifriranje riječi uporabom slova te da je između osme i devete godine to šifriranje i dešifriranje sve bolje, tako da se djeca mogu posvetiti sadržaju koji čitaju. Djeca se u toj dobi više ne oslanjaju na ilustracije, već postaju sposobna za samostalno zamišljanje i predočavanje. Jasno je da čitalačke vještine dijete stječe u školskom razdoblju, a da one predčitačke donosi sa sobom iz prethodno spomenutih interakcija s roditeljima, ali i odgojiteljima i drugim odraslima iz svoje okoline (Čudina-Obradović, 2002).

4.3. Stvaranje rituala čitanja

Vrijeme koje provodimo s djetetom čitajući mu mora biti vrijeme samo za nas i za dijete, bez pritiska i žurbe, to bi trebalo biti vrijeme kada se roditelj posveti isključivo djetetu te mu pokloni svu svoju pažnju pa samim time dijete ima mogućnost uživati u priči, ljepoti riječi i slika jer će jedino na taj način zavoljeti knjigu i čitanje (Hadaš, 2016). Prema Zalar, Boštjančić i Schlosser (2008) produženje trenutaka užitka tijekom zajedničkog čitanja i pregledavanja slikovnica s djecom može rezultirati mnogobrojnim pozitivnim ishodima. Osim što osigurava zadovoljstvo djetetu, stvaranje rituala čitanja također doprinosi njihovoj samouvjerenosti i priprema ih za

izazove života. Stvaranje navike čitanja već u predškolskoj dobi potiče dublje povezivanje između roditelja i djeteta, izgrađuje međusobnu ljubav i poštovanje te promiče razvojne koristi koje će trajati cijeli život. Ritual čitanja bi trebao biti na istom mjestu i u slično vrijeme jer je poznato da djece teže konstanti i ponavljajućim radnjama koje smatraju sigurnima i predvidivima. Autorica Velički (2013) za razvijanje navike i rituala čitanja preporučuje da se djeci čita svaki dan, da se s knjigama odnosimo s naklonošću i ljubavi, da sami često koristimo knjige te da omogućimo i osiguramo djeci zanimljiv kontakt s knjigom. Također, na razini odgojno-obrazovne ustanove Velički (2013) preporučuje da zajednički izrađujemo knjige s djecom, posjećujemo knjižnice i knjižare, organiziramo dan sa svojom najdražom knjigom, pozovemo ilustratore i pisce u posjet, da pozivamo roditelje, braću, sestre djedove i bake na aktivnosti vezane uz knjigu, da potičemo roditelje da se odnose prema knjizi s poštovanjem i da zajednički, uz pomoć djece, osmislimo i napravimo centar (kutić) čitanja.

4.4. Stvaranje kutića čitanja

Kada dijete upozna smisao pisanoga teksta, počeo će se zanimati za samostalne čitalačke aktivnosti. U učionicama koje su opremljene bogatim pisanim i tiskanim materijalima, djeca imaju mnogo mogućnosti susreta s pisanom riječi koja za njih ima konkretno značenje, a dok se igraju pisanim jezikom, prijelaz na pravo čitanje i pisanje čini se sasvim prirodnim (Moomaw i Hieronymus, 2008). Tada je djetetu potrebno organizirati prostor za čitanje i povremeno ga „osvježavati“. Važno je da se u ovom centru nalaze različiti materijali za izradu slikovnica kao što su papiri, škare, ljepilo, tkanine, flomasteri, drvene boje, ravkala i ostalo, a jedan način za razvoj motivacije za čitanje i pisanje je izrada slikovnice jer djeca prirodno povezuju čitanje, pisanje i aktivnost rukama (Radoš, 2018). Odrasli koji vode brigu o maloj djeci imaju i važnu ulogu u poticanju djece na čitanje, a strategije koje olakšavaju razvoj vještine čitanja uključuju: pažljivo biranje slikovnica i knjiga (predvidive slikovnice, grupne slikovnice, nepredvidive knjige, knjige rimovanih i ritmičnih pjesama, informativne knjige, multikulturalne knjige), provođenje raznih aktivnosti (pomična slova, tabele s riječima, džepne priče, dopunjavanje rečenica, kovčežići s pisaćim priborom) i dr. (Moomaw i Hieronymus, 2008).

4.4.1. Tehnika „Živa priča“ – prepričavanje pomoću modela

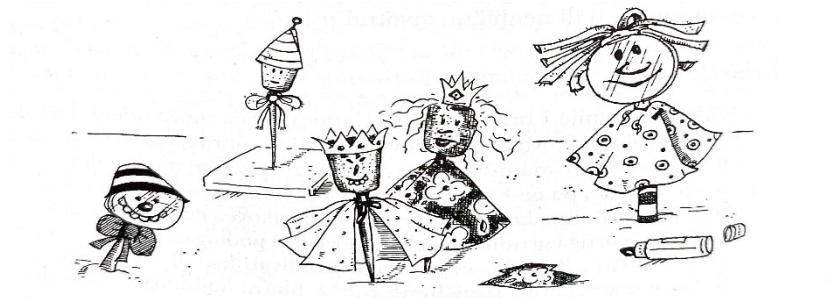
U knjizi „Igrom do čitanja“ autorice Mire Čudine-Obradović (2003), navedene su ideje kojima se kutić za čitanje može povremeno obogatiti. Autorica Čudina-Obradović (2003) smatra da je osim žive priče koja zahtijeva izradu, skupljanje i primjenu realističnog pribora u rekonstrukciji i prepričavanju sadržaja, moguće dječju pozornost usmjeriti na smisao cjeline pročitana teksta i brojnim drugim jednostavnim oblicima dramatizacije i prepričavanja. U kutić čitanja se tako mogu ubaciti i kutije za dramatizaciju priče, tzv. „Žive priče“ za prepričavanje pomoću modela koje su najpogodnije za male skupine djece, ali ju je moguće prilagoditi i za veću vrtićku skupinu ili razred, a može se primijeniti u igri para vršnjaka ili para roditelj – dijete. Tehnika „Živa priča“ odvija se u tri faze. Prva je faza da odrasli pročita priču, druga je faza da odrasli prepriča priču uz animaciju modela i zadnja, treća faza je da dijete prepriča priču animirajući model. Nekoliko mogućnosti koje su navedene u knjizi su:

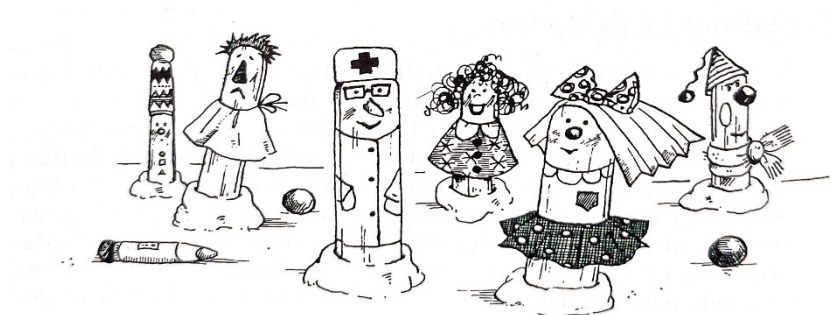
Slika 1. Obitelj Kamenković (Mira Čudina-Obradović, 2003).

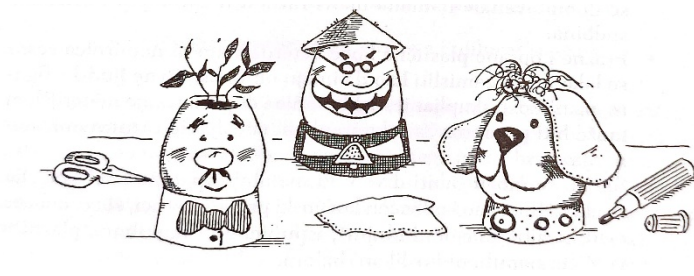
Slika 2. Kikirikovci (Mira Čudina-Obradović, 2003).

Slika 3. Čačkalinci i Lilihipovci (Mira Čudina-Obradović, 2003).

Slika 4. Zemlja štapića (Mira Čudina-Obradović, 2003).

Slika 5. Jajoglavci (Mira Čudina-Obradović, 2003).

Slika 6. Ostali likovi za dramatzaciju (Mira Čudina-Obradović, 2003).

5. ISTRAŽIVANJE

5.1. Opis uzorka i instrumenta istraživanja

Istraživanje je provedeno u dječjem vrtiću u Zagrebu. U istraživanju su sudjelovali roditelji iz tri vrtićke skupine djece. U anketi je sudjelovalo četrdeset roditelja. Istraživanje je provedeno putem online ankete, koja je napravljena korištenjem Google obrasca. Bila je dostupna *online* i sastojala se od devet pitanja. Za četiri pitanja su bili ponuđeni odgovori između kojih su roditelji mogli izabrati odgovor koji se odnosi na njih. Dva su pitanja bila u obliku točno-netočno, dok su na preostala četiri mogli dodati svoj odgovor ako se nijedan odgovor nije odnosio na njih.

5.2. Ciljevi i problemi istraživanja

Cilj istraživanja bio je utvrditi čitalačke navike roditelja i njihove djece. Temeljni ciljevi bili su ispitati roditelje koliko često čitaju s djecom, kada i što čitaju i posuđuju li slikovnice u knjižnici. Također, bila su pitanja vezana uz njihove čitalačke navike, stoga su im postavljena pitanja koliko često oni čitaju i što čitaju.

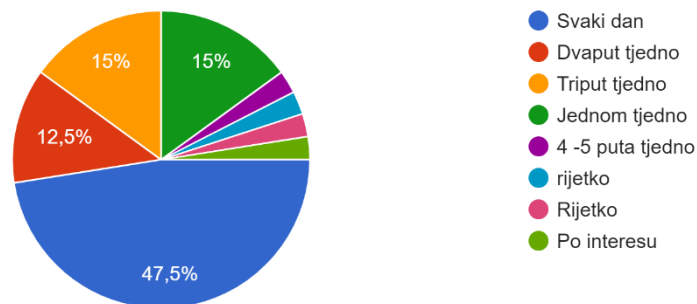
U skladu s navedenim ciljem, postavljeni su sljedeći problemi istraživanja:

1. Ispitati koliko često roditelji čitaju djeci
2. Ispitati kada roditelji čitaju djeci
3. Ispitati koja je tematika slikovnica/knjiga koje čitaju
4. Ispitati kupuju li slikovnice
5. Ispitati posuđuju li slikovnice u knjižnici
6. Ispitati koliko traje čitanje djeci
7. Ispitati pokazuje li dijete interes za čitanjem ili ga je potrebno potaknuti
8. Ispitati koliko često roditelji čitaju knjige
9. Ispitati što roditelji čitaju

5.3. Rezultati istraživanja

Prvi je problem istraživanja bio ispitati koliko često roditelji čitaju djeci. Na pitanje koliko često čitaju djeci, rezultati su pokazali da od 40 ispitanih roditelja, 47,5% njih čita djeci svaki dan, a 15% roditelja djeci čita triput tjedno i jednom tjedno. 12,5% roditelja je odgovorilo da djeci čita dvaput tjedno, dok je 2,5% roditelja odgovorilo da djeci čitaju četiri do pet puta tjedno. U ovom je pitanju bila ponuđena mogućnost samostalnog dodavanja odgovora, pa je jedan roditelj (2,5%) dodao da djeci čita po interesu, a dva roditelja su dodala da rijetko čitaju djeci.

Koliko često čitate djeci?
40 odgovora

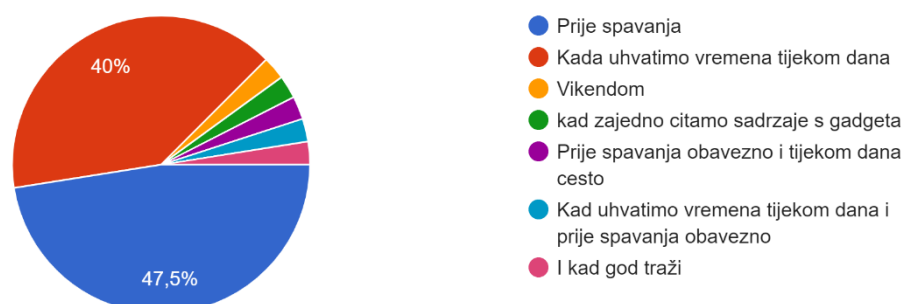

Grafikon 1. Prikaz učestalosti roditeljskog čitanja djeci

Drugi je problem istraživanja bio ispitati kada roditelji čitaju djeci. Rezultati su pokazali da 47,5% djeci čita prije spavanja, 40% roditelja čita djeci kada uhvate vremena tijekom dana i 2,5% roditelja je odgovorilo da čitaju djeci vikendom. U ovom je pitanju bila ponuđena mogućnost samostalnog dodavanja odgovora, pa je jedan roditelj (2,5%) dodao da čita s djetetom kada zajednički čitaju sadržaje s gadgeta, jedan roditelj (2,5%) je dodao da čita s djetetom prije spavanja obavezno i tijekom dana često. Jedan je roditelj dodao da s djetetom čita kada uhvate vremena tijekom dana i prije spavanja obavezno, a jedan je roditelj dodao da čita s djetetom kad god dijete traži.

Kada čitate djeci?

40 odgovora

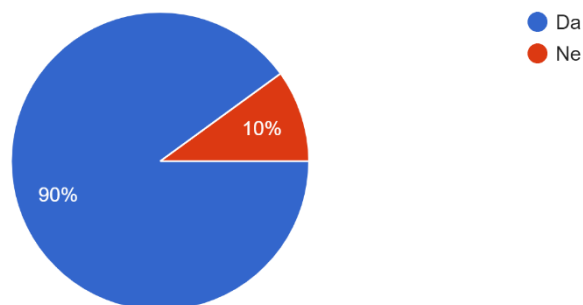
Grafikon 2. Prikaz perioda u danu kada roditelj čitaju djeci

Treći je problem istraživanja bio ispitati koja je tematika slikovnica/knjiga koju roditelji čitaju djeci. Rezultati su pokazali da 55% roditelja djeci čita spoznajno-pojmovnu slikovnicu (riječi, brojevi, životinje, biljke, ljubav, pristojnost, zdravlje). Nadalje, rezultati su pokazali da problemske slikovnice (odlazak zubaru, suočavanje sa strahovima i problemima) djeci čita 12,5% roditelja, a terapeutske slikovnice (priče o emocijama) djeci čita 7,5% roditelja. Digitalne slikovnice (slikovnice na računalu) djeci čita 2,5% roditelja. U ovom je pitanju bila ponuđena mogućnost samostalnog dodavanja odgovora, pa je jedan roditelj odgovorio da čita djetetu sve navedene tematike osim digitalnih, dok je drugi roditelj dodao da djetetu čita spoznajno-pojmovne, problemske i terapeutske slikovnice i dakako, basne i bajke. Treći je roditelj dodao da djetetu čita Pepu pig, psiće u ophodnji, majušne detektive, crvenkapicu i slično. Roditelji su još dodali da čitaju djeci sve od navedenog, od svega pomalo (osim digitalnih), sve osim digitalnih, bajke, basne i priče za djecu raznih tema.

Četvrti je problem istraživanja bio ispitati kupuju li roditelji djeci slikovnice. Rezultati pokazuju da 90% roditelja kupuje slikovnice, dok 10% roditelja ne kupuje slikovnice.

Kupujete li slikovnice?

40 odgovora

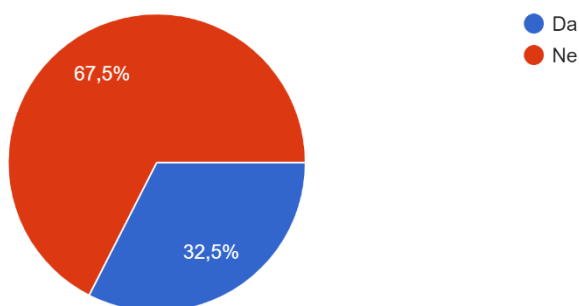

Grafikon 4. Prikaz kupovanja slikovnica

Peti je problem istraživanja bio ispitati posuđuju li roditelji slikovnice u knjižnici. Rezultati pokazuju da 67,5% roditelja ne posuđuje slikovnice u knjižnici, dok ih je 32,5% odgovorilo da posuđuju knjige u knjižnici.

Posuđujete li slikovnice u knjižnici?

40 odgovora

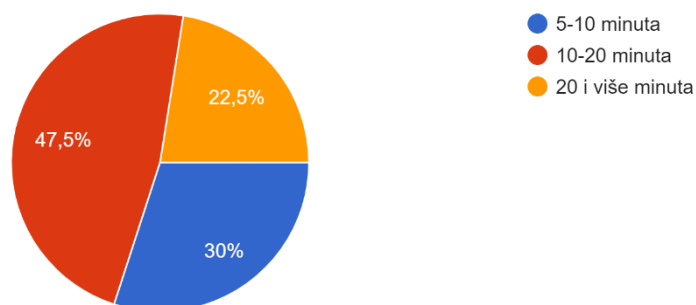

Grafikon 5. Prikaz postotka posudbe slikovnica u knjižnici

Šesti je problem ispitivanja bio ispitati koliko traje čitanje djeci. Rezultati pokazuju da je 47,5% roditelja odgovorilo da čitanje djeci traje deset do dvadeset minuta, dok ih je 30% odgovorilo da čitanje djeci traje pet do deset minuta. Za odgovor dvadeset i više minuta se opredijelilo 22,5% roditelja.

Koliko traje čitanje djeci?

40 odgovora

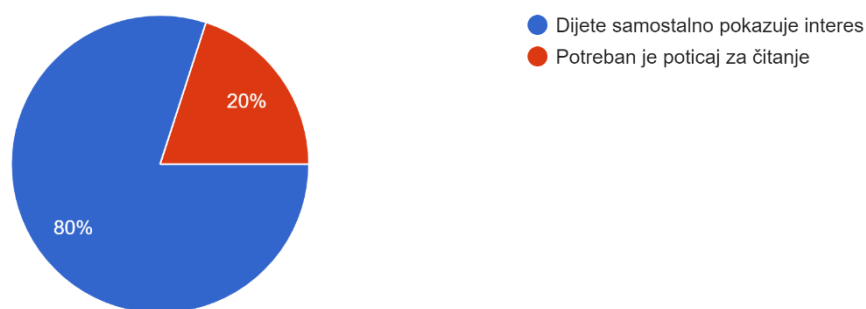

Grafikon 6. Trajanje čitanja djeci

Sedmi je problem bio ispitati pokazuje li dijete interes za čitanjem ili je dijete potrebno potaknuti na čitanje. Rezultati pokazuju da je 80% roditelja odgovorilo da dijete samostalno pokazuje interes za čitanje, dok je 20% roditelja odgovorilo da je djetetu potreban poticaj za čitanje.

Pokazuje li dijete interes za čitanjem ili ga je potrebno potaknuti?

40 odgovora

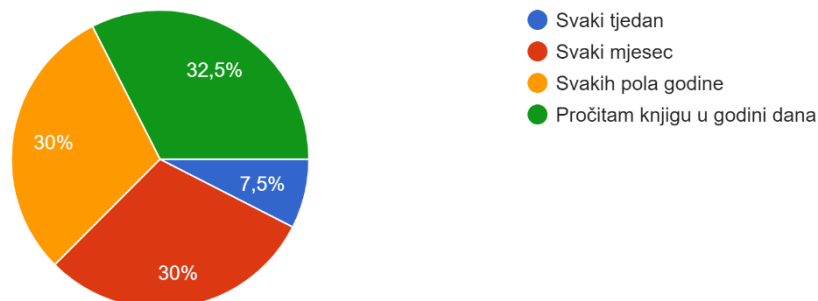

Grafikon 7. Prikaz djetetova interesa za čitanjem

Osmi je problem bio ispitati koliko često roditelji čitaju knjige. Rezultati pokazuju da 32,5% roditelja pročita knjigu u godini dana, 30% roditelja pročita knjigu svaki mjesec i svakih pola godine. Odgovor pročitam knjigu svaki tjedan odgovorilo je 7,5% roditelja.

Koliko često Vi čitate knjige?

40 odgovora

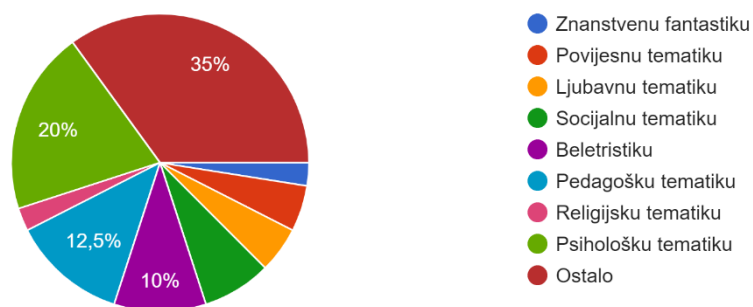

Grafikon 8. Učestalost čitanja roditelja

Deveti je problem bio ispitati što roditelji čitaju. Rezultati pokazuju da se 35% roditelja odlučilo za odgovor ostalo, 20% roditelja je odgovorilo da čitaju psihološku tematiku, 12,5% čita pedagošku tematiku, beletristiku čita 10% roditelja, a socijalnu tematiku čita 7,5%. Ljubavnu i povijesnu tematiku čita 5% roditelja, dok religijsku tematiku i znanstvenu fantastiku čita 2,5% roditelja.

Što čitate?

40 odgovora

Grafikon 9. Prikaz tematike knjiga koje roditelji čitaju

6. ZAKLJUČAK

Uzimajući u obzir dobivene rezultate ankete, skoro polovica anketiranih roditelja izjavila je da čita djeci svaki dan, dva su roditelja dopisala u anketu da djeci čitaju rijetko, a jedan je roditelj dodao da djetetu čita po njegovu interesu. Budući da smo svi svjedoci užurbanog življenja i manjka vremena, logično je bilo da će najveći postotak roditelja na pitanje kada čitaju djeci, odgovoriti da im čitaju prije spavanja. Ono što je zanimljivo je postotak odgovora kada uhvatimo vremena tijekom dana. Čak 40 % roditelja je odgovorilo da djeci čita kada uhvate vremena tijekom dana, što nam pokazuje da je za to potrebna jako dobra organizacija roditelja. Gledajući odgovore na pitanje za tematiku knjiga ili slikovnica koje se čitaju, u najvećem postotku su to spoznajno-pojmovne slikovnice. Taj podatak ne čudi jer nam je danas dostupno, usudila bih se reći, više slikovnica no ikada. To su slikovnice o riječima, brojevima, životinjama, biljkama, ljubavi, pristojnosti, zdravlju, itd. Zanimljivo, u današnjem digitalnom dobu vrlo mali postotak (2,5 % roditelja) čita s djecom digitalne slikovnice, a troje roditelja je samostalno dodalo da čitaju sve osim digitalnih slikovnica. Podatci koji se ne čine obećavajućima su postotci kupovanja knjiga i posuđivanja knjiga u knjižnicama. 90 % roditelja kupuje slikovnice, a samo ih 32,5 % posuđuje knjige u knjižnicama. To dokazuje činjenicu da smo zaista potrošačko društvo. Trajanje čitanja djeci je u najvećoj mjeri deset do dvadeset minuta, što je i logično s obzirom na to da djeca te dobi imaju do dvadeset minuta koncentracije. Ono što veseli sva pedagoška zanimanja i nas buduće odgojitelje je podatak da djeca u velikoj mjeri (njih 80 %) još uvijek samostalno pokazuju interes za čitanjem. To nam daje prostora, motivacije i želje da im omogućimo čitanje lijepim i ugodnim, kako to zaista i zaslužuju. Što se tiče čitanja roditelja, podaci su podjednaki. Ipak, u najvećem postotku su roditelji odgovorili da pročitaju knjigu u godini dana. U najmanjem postotku čitaju svaki tjedan. Najveći dio odgovora na pitanje što čitaju bio je odgovor ostalo. Taj podatak ne čudi s obzirom na to da postoje mnogi kratki tekstovi, knjižice i digitalni sadržaji koji nisu vezani uz jednu tematiku. Za kraj je još potrebno nadodati citat pisca Georgea R.R. Martina "Čovjek koji čita živi tisuću života prije nego umre. Čovjek koji nikad ne čita živi samo jedan." Stoga čitajmo, uživajmo, podučavajmo, motivirajmo i proživimo tisuću života.

7. LITERATURA

1. Aladrović Slovaček, K. (2019). *Od usvajanja do učenja hrvatskoga jezika*. Zagreb: Alfa
2. Blažević, B. i Štanger Velički, V. (2019). *Svjetiljke za dječju dušu*. Zagreb: Alfa
3. Čudina-Obradović M. (2003). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga
4. Čudina-Obradović M. (2004). *Kad kraljevna piše kraljeviću*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po Korak.
5. Čudina-Obradović, M. (2002). *Čitanje prije škole. Priručnik za roditelje i odgojitelje*. Zagreb: Školska knjiga
6. Čudina-Obradović, M. (2014). *Psihologija čitanja od motivacije do razumijevanja*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
7. Graša, V. (2016). *Bajka u predškolskom odgoju, završni rad*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:137:691503>
8. Hadaš, E. (2016). *Uloga slikovnice i važnost čitanja djeci rane i predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Čakovcu. Čakovec. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:542495>
9. Hadaš, E. (2016). *Uloga slikovnice i važnost čitanja djeci rane i predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Zagreb. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:542495>
10. Hocenski S. (2013). *Arhetipsko čitanje bajke, diplomski rad*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Dvopredmetni diplomski studij Engleskoga jezika i književnosti i Hrvatskoga jezika i književnosti. Osijek. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:944593>
11. Kosalec, N. (2023). *Pripovjedne sposobnosti djece mlađe vrtičke dobi, diplomski rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Zagrebu. Zagreb.
12. Krstić, E. (2017). *Metodički aspekti poticanja i razvoja predčitačkih vještina kod djece predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Petrinji. Petrinja. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:028802>
13. Kuvač Kraljević, J. (2015). *Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet sveučilišta u Zagrebu.
14. Likierman, H., Muter, A. (2005). *Pripremite dijete za školu: Kako osigurati da dijete uspješno započne školovanje*. Ostvarenje: Zagreb.

15. Lozančić, R. (2019). *Predčitačke i predpisačke vještine djece predškolske dobi*, završni rad. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Petrinji. Petrinja. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:300872>
16. Moomaw, S. i Hieronymus, B. (2008.) *Igre čitanja i pisanja: aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu*. Buševac: Ostvarenje
17. Novaković, N. (1980). *Govorna interpretacija umjetničkoga teksta*. Zagreb: Školska knjiga.
18. Obradović, M. (2021). *Rano čitanje djeci: poveznice s razvojem dječje jezične pismenosti*, završni rad. Sveučilište u Splitu. Filozofski fakultet, odsjek za pedagogiju. Split. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:557694>
19. Pavličević-Franić D. (2005). *Komunikacijom do gramatike: Razvoj komunikacijske kompetencije u ranome razdoblju usvajanja jezika*. Zagreb: Alfa
20. Peti-Stantić A. (2019). *Čitanjem do (spo)razumijevanja. Od čitateljske pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Zagreb: Ljevak
21. Pintarić, A. (2008). *Umjetničke bajke - teorija, pregled, interpretacije*. Osijek: Matica hrvatska Osijek.
22. Pitanti, M, (2024). *Utjecaj interpretativnoga čitanja na razumijevanje leksičkoga sloja teksta kod djece rane i predškolske dobi*, završni rad. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Petrinji. Petrinja. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:039197>
23. Posokhova, I. (1999). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece: priručnik za roditelje*. Zagreb: Ostvarenje
24. Radonić, M. Stričević I. (2009). *Rođeni za čitanje. Promocija ranog glasnog čitanja djeci od najranije dobi*. U: Paediatr Croat 2009; 53 (Supl 1): 7-11 str. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/en/clanak/427566>
25. Radoš, H. (2018). *Poticajno prostorno materijalno okruženje vrtića*, završni rad. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Čakovcu. Čakovec. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:121103>
26. Ražman L., Vatovec Strunjan, E. (2023). *Razvoj čitateljske pismenosti, motivacije i tečnosti čitanja kod djece*, stručni rad. U: Varaždinski učitelj- digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje godina 6/broj 11/ 2023. Dostupno na <https://hrcak.srce.hr/en/varazdinskiuciteljcasopis>

27. Samardžija, M. (2023). *Interpretativno čitanje i kazivanje priče kao poticaj govornog razvoja djece predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Petrinji. Petrinja. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:373254>
28. Solar, M. (2005). *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga
29. Stanić, V. (2021). *Važnost čitanja djeci i za djecu predškolske i rane školske dobi, diplomski rad*. Učiteljski fakultet u Rijeci. Rijeka. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:189:002738>
30. Trglačnik, A. (2019). *Čitanje djeci predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Čakovcu. Čakovec. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:202219>
31. Trgovčić, P. (2020). *Fonološka svjesnost djece predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Zagreb. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:603979>
32. Varga, P. (2020). *Kultura čitanja u obiteljskom domu, diplomski rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Zagrebu. Zagreb. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:202219>
33. Varga, P. (2020). *Kultura čitanja u obiteljskom domu, diplomski rad*. Sveučilište u Zagrebu, odsjek za odgojiteljski studij u Zagrebu. Zagreb. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:202219>
34. Velički, V. (2013). *Pričanje priča - stvaranje priča. Povratak izgubljenomu govoru*. Zagreb: Alfa
35. Vitić, A. (2012.). *Uloga narodne knjižnice u poticanju čitateljskih navika djece predškolske dobi, završni rad*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Preddiplomski studij Informatologije. Osijek. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:895079>
36. Zalar, D., Boštjančić, M., Schlosser, V. (2008). *Slikovnica i dijete: Krićka i metodićka bilježnica 1*. Zagreb: Golden marketing – Tehnićka knjiga.
37. Zubak, L. (2021). *Razvoj čitalaćke pismenosti u ranoj i predškolskoj dobi, diplomski rad*. Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet. Zagreb. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:320171>
38. Živković, I. (2016). *Medijsko izdavaštvo u Hrvatskoj s naglaskom na kulturu čitanja, diplomski rad*. Sveučilište u Zagrebu, Fakultet politićkih znanosti. Zagreb. Dostupno na <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:114:322259>

Internetske stranice:

1. <https://www.citajmi.info/kampanja/> (4.5.2024.)